

YAKIN AİLEDE UZAK MESAFELER

Burcu Polatdemir

Editör

Büşra Şahin

Kapak Tasarımı

Sezen Çağlı

Mizanpaj

Neşe Siyamoğlu

ISBN: 978-625-6718-04-3

1. Baskı: Mayıs 2024

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden ve yazardan izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Yazardan Direkt – Türkiye

Yazardan Direkt Elektronik İletişim Tanıtım Paz. ve Tic. Ltd. Şti

Altıntepe mah. İstasyon Yolu sok. No: 3/1

Maltepe / İstanbul

Tel: 0216 3011213

Sertifika No:47456

Baskı ve Cilt

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi

Beytepe Köy Yolu No:3 Bilkent/ANKARA

Sertifika no: 46519

Ah Bu Ebeveynlik...

Dünyaya geldiğimiz ilk birkaç senelik süreç; bir ihtimal ebeveynlerimizin çok iyi hazırlandıklarını düşündükleri ama belki de bu konuda hiçbir fikirlerinin dahi olmadığı ebeveynlik rolleriyle geçmiş olabilir. Amaca bağlı olarak iyi bir ebeveyn nasıl olunur? Dünyaya gelen varlığın anne ve babaya olan ihtiyacı ne kadar sürede minimum seviyeye iner?

Ebeveyn olarak çocuğumu nasıl bir eğitimle yetiştirebilirim?

Bebeklikten ergenliğe kadar çocuğun tüm fiziksel ihtiyaçlarıyla beraber bilişsel, sosyal, duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için nasıl bir donanımına sahip olmak gerekir?

Yetişkinliğe ilerleyen bir birey için yapılması gerekenler, çoğu ebeveyn için kafa karışıklığı içinde geçmiş olabilir. Bu kafa karışıklığında ebeveynin kendi bilgisi ve tecrübeleri de etkilidir. Hiçbir ebeveynlik ve çocukluk dönemi kusursuz olmamakla birlikte “kusur”dan anladığımız şeyin, her bireye ve bireyin yetiştiği ortama göre de değiştiğini unutmamak gerekir. Tamamen göreceli olmakla birlikte; kimilerine göre başarılı, kimilerine göre de ‘başarısız’ ebeveynlerle ilgili hikâyelerle karşılaşırız.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun, çocukların ergenlik dönemine kadar olan süreçte onlar için en iyisini yapmaya çalıştıklarını biliriz. Çoğu zaman bu dönem 0-6 yaş sürecinde başlayıp çocuğun altının kuru, midesinin yeterli miktarda dolu olduğunda

ebeveynin duyduğu huzur süreci olarak zannedilir. Bu süreç; fiziksel ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılandığı sürecin devamında çocuğun kendi benlik algısının inşa edilmesinde başladığı bir dönemdir aynı zamanda. Bununla birlikte; bebeğin yetişkinliğe doğru yürüdüğü yolu oluşturan her basamak, ebeveyniyle kurduğu verimli sevgi, güven ve şefkat alışverişinden geçmekte. Ebeveynin ona yönelttiği her cümle, 3-6 yaş arasında çocuğun kendine dair iç sesinin temellerini oluşturur. Bu o kadar kıymetlidir ki hayat boyu bu ses onun tüm hücrelerinde yankılanıp yaşadığı her deneyimde kaçınılmaz olarak karşısına çıkar.

Bir ebeveyn, bebeklikte çocuklarının duygusal ihtiyaçlarının farkına varıp bu ihtiyaçları sağlıklı şekilde karşılırsa “güvenli bağlanma” oluşur ve devam eder. Bu ilk bağlanma, çocukluk ve yetişkinlikteki pozitif benlik algısının ve genel sağlığın temelini oluşturur. Ebeveynlerde olması gereken duygusal beceriler; çocukla kurulan duygusal bağ, onun varlığının kendinden bağımsız bir birey olduğunu gösteren davranışlar ve çocuğun ihtiyaç duyduğu duygusal duruma yeterli şekilde cevap verebilmesidir.

Duygusal anlamda çocuklarını ihmal eden ebeveynler son derece iyi insanlar veya iyi ebeveynler olabilir ancak onlar da çocukken ihmal edilmişlerdir. Bütün ebeveynler, çocuklarını ruhsal olarak sağlıklı yetiştirmek için istemeden de olsa duygusal ihmalde bulunabilir. Ebeveynlik konusundaki başarısızlık düzeyi ne olursa olsun, duyguları yok sayılmış veyahut yetiştiği ortamda sağlıklı duygusal alışveriş yaşayamamış kişiler, ailelerinin ihmalini görmektense kendilerini bir problem olarak görürler. Çünkü *kendini değerli hissetme duygusundan* mahrum olarak büyümüşlerdir. Etrafta olumsuz bir durum varsa *muhtemelen bu mahrumiyeti yaşayan bireyin kendisi yüzündendir* algısı sürekli aktif şekilde çalışır.

Duygusal olarak ihmal edilmiş olan bireyler; mutsuz oldukları durumlar olduğunda genellikle yardım istemekten utanma eğiliminde olurlar. Duyguyu tanımlamayı öğrenemedikleri ve doğru duygusal ihtiyaçlarla temasta olmadıkları için yaşadıkları durumu iyi şekilde analiz etmeleri konusunda yardım almaları zor olabilir. Ebeveynin kendi yaşadığı çocukluğunun olumsuz izlerini silmesi her zaman mümkün değildir ancak kendi çocuğunu yetiştirirken hata yapmış olsa da çocuğu kaç yaşına gelirse gelsin her zaman bunu telafi edebilme şansı vardır. Burada önemli olan; ebeveynin kendini suçlamasının, sorunu çözüme ulaştırmayacağıdır. Sağlıklı ebeveynlikte duygunun önemi, iyi bağlanma ile aşılabilir ve daha da iyi anlaşılabilir. Bunu özümseyen çocuk da erişkinlikte bu sağlıklı duygusal bağı tüm ilişkilerine yansıtmiş olur. Kendi benliğini sağlıklı şekilde doyurmuş birey, her yaşta dünyayla olan bağlantısında güçlü ağlar örer. Ebeveynin, çocuğunun sadece kendine benzeyen veyahut pozitif taraflarına odaklanmanın dışında çocuğun kişilik, karakter ve mizaç özellikleriyle onu bir bütün görebilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca duygusal olarak çocuğun doğasında olan/olmayan özellikleri benimsemeleri vasıtasıyla da, her anlamda çocuklarının güçlü yetişkinliklerinin temelini atmış olurlar. Bazı ebeveynler bunu yapmakta zorlanmazken bazıları da bu tip becerileri çocukla yaşarken büyüyerek öğrenir. Ki bu da gayet doğaldır. Çünkü geçmişten günümüze yüzyıllar boyu yapılan hiçbir araştırma, bize duygusal olarak sağlıklı bir ebeveyn olunmazsa çocuk sahibi olunamayacağına şartlarıyla ilgili alınması gereken hiçbir önlemden, uyarıdan, eğitimden ya da öğretilerden bahsetmiyor. Dolayısıyla şu ana kadar bu konuya, Jean-Jacques Rousseau'nun *Emile* kitabını ayrı tutarak devam ettiğimizi varsayabiliriz.

Yakın ailenin uzak mesafesine bir bilet alıp hikâyelerimizde ilk yolculuğumuza başlayalım isterseniz.

İlker'in Hikâyesi

Bu akşam da işten eve geldiğinde, geçen birkaç aydır süregeldiği şekilde eşinin mutsuz hâliyle karşılaştı. Daha önce de buna benzer durumlar oluyordu ama son zamanlarda o kadar sıklaşmıştı ki eski günlerine özlem duymaya başlamıştı. Evliliklerinin ilk başlarında eşi daha anlayışlıydı ya da İlker öyle hissediyordu. Belki de kendi içindeki değişimler eşine yansiyordu da o bu durumu kendisine söyleyemiyordu.

Hayatı boyunca duygularını belli edebilen biri olamamıştı İlker. Babası ve annesiyle ilişkisi de çocukluğundan kalan tek tük mutlu andan ibaretti. Annesiyle hiç bağ kuramamıştı. Zaten çocukluğunda da annesinin zihinsel hastalıktan muzdarip olduğunu, bir gün laf arasında babasından öğrenmişti. Eğitim yılları, ergenlik, gençlik, üniversite, evlilik derken durumun nasıl bu noktaya geldiğini irdelemekten kaçınmıştı. Şimdi ise düşünmek istemediği her şey, tıpkı bir ebelemece oyununda olduğu gibi onun arkasını dönmesi için omzuna dokunuyor ve İlker dönünce de ortadan kayboluyordu. Bu da insanda ne huzur bırakıyordu ne de enine boyuna düşünebilmek için dinlenmiş bir kafa.

İşlerin istemediği şekilde gitme nedeni; eşinin çocuk sahibi olma isteğini İlker'in her seferinde geri çevirmesi ve bunun artık İlker'i sıkıştırmaya başlamasıydı. Ne diyebilirdi ki? Beraber geçmiş altı sene içinde hâlâ şefkat eksikliğini tamamlamadığını, içten içe annesinin duygusal boşluğundan acı içinde yas

tuttuğunu itiraf edecek hangi cümleyi bulabilirdi? Eşi huzurlu, sessiz, sakin, her şeyi problem hâline getirmeyen, anlayışlı bir insandı ama İlker, içinde bir yerlerde annesiyle olan bağı arıyordu. İki gün önce oturma odasında beraber televizyon izlerlerken eşi, içindeki düşünce sarmalına yenilip İlker'e döndü.

“Bir sorun mu var İlker? Ne oluyor böyle son zamanlarda? Bir düşüncelisin, dalıp gidiyorsun. Bazen bu evdeki varlığını fark edip etmediğinden bile şüpheleniyorum.” dedi alaycı bir şekilde gülümseyerek.

“Pes vallahi Vildan, nasıl vardın bu sonuca böyle? Tabii ki farkındayım. Konuları dallandırıp budaklandırmada da üstüne yok. Nerede olacak aklım? Ay sonunu düşünüyorum, yeni gelen yöneticiyle nasıl anlaşacağımı düşünüyorum, bu sene yıllık kiranın bir araya getirilmesini düşünüyorum. Başka neyi düşüneceğim Allah aşkına! Birkaç gündür de uykusuzum, ondanır canım ne olacak!”

Bazen, gereken açıklamaları yapmaktan kaçındığında ya soruya soruyla karşılık verir ya da şaşkınlıkla karışık ünlemler kullanıp zaman kazanmaya çalışırdı. Şimdi de onlardan birini yaşıyordu. Şimdi ne desindi? Çocukluğuna inse olmaz, kendi duygu dünyasına girse olmaz. Durumu geçiştirmek en doğru stratejisi olmuştu hep. Ne de olsa mühendisti, kelimelerle çok oynama meraklısı da değildi.

Bir yandan dilinden cümleler dökülürken bir yandan da eşi-ne bakıyordu. Söylediklerinin inandırıcılığının onun üzerinde yaptığı etki, söylediklerinden daha çok ilgilendiriyordu onu. Bir sonraki hamlede daha fazla çaba harcayıp harcamayacağını belirleyecekti bu durum. Annesi, babasını ikna ederken önün-

deki birkaç durumu değerlendirir, olmazsa diğer planlar üzerinden ilerlerdi. Duygusal manipüle konusunda annesinin birçok konuda başarıya ulaştığına tanık olmuştu ne de olsa. Eğer bu savunma stratejisi işe yararsa onu birkaç ay daha idare edebilirdi. Sonuç olumsuz olursa yeni fikirler bulmalıydı. Belki zaman kazanmak için yarın çiçekçiye arayıp güzel bir buket çiçek veya ufak bir hediye desteğine ihtiyacı olacaktı. Tüm bunları düşünürken tetikteydi.

“Eh, iyi o zaman. Madem öyle kaç gündür fırsatın da olmuştur herhâlde söylediğim şeyi etraflıca düşünmeye.”

Yalnız olsaydı İlker’in yapacağı ilk hareket, “Allah kahretsin yine aynı konu!” diyerek elleriyle yüzünü kapatmak olurdu ama yine duygu saklama becerisini harekete geçirerek bu konudaki maharetlerini göstermeye hazırlandı:

“Tamam canım, en kısa zamanda tekrar konuşalım olur mu? Bakarız yani nereye kaçıyoruz sonuçta değil mi? Yaz tatili planı mı yapsak ya? Ama şimdiden söyleyeyim bir daha öyle çocuk cıvıltısı olan, her şey dahil bıdı bıdı otellerden seçme de ne yaparsan yap. Off be! Neydi öyle geçen sene çağıl cuğul çocuklar... Kumsalda ayrı ses, lobide ayrı... Tatilin son pazar sabahındaki çocuk ağlama sesini hatırlamıyorum deme sakın. Valla tövbe etmiştim bir daha gitmemeye, tekrar aynı travmayı yaşamaya sanırım dayanamam!”

Sözleri ağızından bir çırpıda çıkarıp, onları gerisinde bırakır gibi derhal odadan çıktı. Girdiği banyodaki sabun kokusu nu içine çekerek, söylediği kelimelerin temizleyeceği vicdanını rahatlatıyordu. Köşeye sıkıştığını hissetmeye başlamıştı. Derin nefes almaya çalıştı tekrar. Şimdilik üzerine üşüşen ‘kelime ta-

arruzunu' bertaraf edebilmişti. Tekrar ortaya çıkarlarsa başka bir yöntem uygulaması gerekecekti. İçinden durmadan 'Çocuk istemiyorsun işte, daha ne kadar kaçabileceksin düşün bakalım.' diyordu kendi kendine. Vildan onu bırakır mıydı ki çocuk yüzünden? Ucunda onu kaybetmek vardı belki de? Bu düşünce bir an içini sıkıştırdı. Onsuz yaşayabilir miydi? Kendine bunun olmayacağı ile ilgili yüksek sesle tekrarlar yapmaya başladı. "Hayır, Vildan beni seviyor. Tanıştığımızda da öyle çok çocuk düşkün olmadığını söylememiş miydi zaten?" Varsın çocuksuz olsun evlilikleri. Fark etmeden ses tonunu ayarlayamamıştı. İçeriden Vildan'ın sesi geldi:

"Hayatım iyi misin? Bir şey mi söyledin duymadım, odaya şimdi girdim."

'Allah kahretsin!' dedi içinden. 'Düşüne düşün korkularını gerçekleştireceksin, ne kadar da aptalsın. Eziksin işte oğlum ezik!' Sesini hızlıca toparlayıp "Tabii ki iyiyim hayatım, yeni aldığımız ithal el sabununun içeriğini okuyordum. Sesli okuduğumu fark etmemişim." diye cevapladı. Eşinden gelen cevap İlker'i fazlasıyla rahatlatacak cinstendi. Şükretmesi gerekirdi hızlıca bulduğu yalana.

"Yaa bak ben demiştim öyle her organik yazan ürünün içinde doğal içerikler olmadığını. Gördün değil mi yokmuş onda da. Artık organik kelimesi de yozlaştı valla."

"Sorma hayatım ya..." diyerek içinde yükselen endişe hissi- ni bastırmaya çalıştı.

İlker çok rahatlamıştı rahatlamasına ama bir yandan da başka bir şeyle yüzleşmişti. Ergenliğinde fazlasıyla karşı karşıya

geldiği, iş hayatındaki başarılı dönemlerinde sönükleşip mutsuz olduğu ve kendini başarısız hissettiği dönemlerde ayyuka çıkan durum nüksetmişti yine. Kendini şiddetli şekilde aşağılama alışkanlığı ve kendine yönelik acımasız, hakaret içeren cümleleri geri dönmüştü. Neden durup dururken bu kadar acımasız davranıyordu ki kendine? Cevabı geçmişine, daha doğrusu annesiyle olan güvenli bağlanmanın gerçekleştirilememesine bağlıyordu. Çünkü geçenlerde elinden bırakmadığı kitapta da tam da düşüncelerinin aynıları yazıyordu:

“Güvensiz bağlanma, yaşanan pozitif deneyimlerle güvenli bağlanmaya dönüştürülebilir fakat yıllar geçse de bazen küçük bir anı, güvensiz bağlanma hissini tetikleyebilir.”

Yakın çevrede tanıyan herkesin, annesini gayet iyi bildiğini ve aslında tüm bu davranışlarına damgasını vuran çocukluğunu hatırladı. Bahçede oynarken annesi ona camdan öyle bir bağırırdı ki başına bir şey geldiğini veyahut kim bilir bilmeden annesini üzecek bir şey yaptığını, koşar adımda geçtiği birkaç saniyede tahayyül ederdi. Neydi annesini bu kadar sinirlendiren? Hırslandıran? Ya da bunların adı hırs ya da sinir miydi? Yoksa annesi başka bir şeye olan öfkesini, hatta belki kendine yöneltmediği olumsuz düşüncelerini, en yakınında en güçsüz gördüğü çocuğuna mı yöneltiyordu bilmeden? ‘Off ne yorucuymuş çocukluğum...’ dedi içinden. Vildan’ı hayatına alırken, ona evlilik teklif ederken aklında olan tek düşünce ona huzur vermesi ve onunla iletişimde hiçbir surette sesini yükseltmemesi gerektiği değil miydi?

Tüm bu olanları sakın kafayla düşünmek için ertesi gün eve geç gitmeye karar verdi ve Vildan’a haksızlık yaptığını düşündü. Çocuk sahibi olmak onun hakkıydı ama kendi ne yaparsa yapsın bu düşünceyi kabullenemiyordu. Bu dünyaya ebeveyn

olarak devam etmek istemiyordu. Varlığının tüm hücreleri buna karşıydı. Vildan'a her şeyi tüm açıklığıyla anlatmaya karar verdi. Belki de bir uzmandan yardım alması gerekecekti. Belki de Vildan'ı kaybetmek zorunda olmak...

'Ona bunu yapamam çünkü o bunu hiçbir zaman hak etmedi.'

Karşılıklı bağlılık; arkadaşlık ya da eşler arasında ilişki kurma konusunda çok önemli bir dengedir. Bu denge, ilişki kuran her iki tarafın da (bu ister arkadaş ister özel bir ilişki için olsun) sağlıklı bir bağımsızlık düzeyine ve kendine güvenme yeteneğine sahip olduğunu gösterir. Önemli nokta şudur ki; taraflardan ikisi de bazı durumlarda ve zamanlarda, başlarına gelen herhangi bir durum ya da neden için karşı tarafa güvenir. Her iki taraf da kendine saygı duyma ve kendini önemseme konusunda iyi bir seviyededir. Bununla birlikte taraflardan birinin, diğerine sunacağı yeni opsiyonlarla bu potansiyel, olması gerekenin üzerine çıkar.

Çocuklarıyla sağlıklı duygusal iletişim kuramamış ebeveynlerin çocuklarına baktığımızda, aşırı endişeden dolayı ne yapacağını bilememenin eksikliğini yaşadıklarını görürüz. Yetişkin olduklarında; sağlıklı iletişimle büyümüş kişilere kıyasla kaygı bozukluğu yaşama ihtimalleri veya kontrole ihtiyaç duymaları nispeten fazla olur. Çoğu zaman iyi bir ebeveyn gibi görünse de çocuğunun kritik ve önemli dönemlerinde kötü bir ebeveyn olmak, bazı şeylerin yanlış gitmesini bekleyen endişeli yetişkinler yaratır.

Ebeveynler kendi bağımlılıklarıyla meşgul oldukları zaman çocuklarının duygularını fark edemezler ya da onlarla, gerçekte oldukları kişi olarak ilişki kuramazlar. Örneğin İlker'in annesi duygusal boşlukta olduğu zaman "Hadi biraz televizyon izle, peşimde dolaşma, sevdiğin çizgi filmi aç izle." derken kendini ondan kurtarmaya çalışıyordu. İlker belki de annesinin, ondan kurtulma isteğiyle onu 'ötelediğini' bilinçaltında biliyordu. Annesi kendini iyi hissettiğinde ise İlker, her çocuk gibi sevgiyi hak eden bir çocuktur. Bu yaptığı, belirgin şekilde duygusal ihmaldir. İlker, kendinin bir birey olduğu bilinciyle değil, annesinin onu nasıl gördüğüne dair bir yanılsamayla geçirmişti çocukluğunu.

Beklenildiği gibi İlker bu yaşına kadar bunların hiçbirinden haberdar olmamıştı. Annesinin zaman zaman ona söylediği küçük düşürücü sözlere içerliyordu. Uzun ve istikrarlı tekrarlar sonucunda bunların doğruluğu bilinçaltı tarafından kabul görmüştü. Bu yüzden İlker Vildan'la tanıştığı anda kendine öz saygısı olmadığı gerçeğini ve çocukluğundan beri tatmin edilemeyen duygusal bir boşlukta olduğunu; Vildan'ın çevresiyle zaman geçirerek ve onun isteklerini gerçekleştirmek için çabalayarak örtbas ettiğini sanmıştı. Vildan'ın ondan bir şikâyeti yoktu göründüğü kadarıyla ama bu sürekli ısıtılıp önüne konan çocuk mevzusu sinirlerini zıplatmasa olmaz mıydı sanki? Kendi gibi mutsuz bir çocuk dünyaya gelse ne olacaktı ki? Hem böyleyken nasıl iyi bir ebeveyn olunurdu ki?

İlker'in hikâyesi, yaşadığı ilgisiz ve sevgisiz çocukluğuna bir tepki gibiydi neredeyse. Hayat arkadaşı olarak seçtiği kişinin, annesinin tam zıddı karakterde olmasına rağmen eşinden bile kaçıp içine çekildiği bu girdap, belki de hayatında en değer verdiği varlık olan eşini kaybetme korkusuyla onu rahat bı-

rakmayacak. İçindeki o büyük ‘boşluk duygusu’ bir başkasıyla kapatılmadığı için hayatına giren kişinin nasıl bir karaktere sahip olduğunun da bir noktadan sonra önemi kalmıyor. İçindeki boşluğu kapatma kudreti sadece o kişinin elinde. Başka bir kaynaktan yardım aldığını sanmak, hayatın belli dönemlerinde biz insanları oyalamaktan öteye geçmez. Dolayısıyla yaşamda tekrarlanan olaylar da eninde sonunda bizi o kaçınılmaz gerçekle yüzleştirir. Belki İlker çocuğu olduğunda çok mutlu olabilir, belki ömür boyu onun genlerini taşıyan bir varlığı kabul etmeye bilir ama önce yaşadığı bu korkulara ışık tutması ve ebeveynliğe hazır hâle gelmesi, dünyaya gelecek birey için de en doğru yol olacaktır.

Mutlu'nun Hikâyesi

Ailenin üçüncü kız çocuğu, babasının erkek çocuk beklentisinin tekrar hayal kırıklığı yaratan son gerçekliği idi. Bunun suçlusunun kendi olduğuna çocukluğundan beri o kadar inandırılmıştı ki bu dünyada fiziksel olarak yer kapladığını dahi zaman zaman unutturmuştu. Kadın olmanın nasıl bir duygu olduğu bir kenara; dünyaya gelirken erkek olamamanın getirdiği utanç duygusunun çaresizliğini hissediyordu. Kendini, evdeki oksijeni azalttığı için bile suçlayacaktı neredeyse. Zaten aile bireyleri tarafından ona sergilenen davranışlar da bu hissine katkı sağlıyordu. Kendini haftada bir sahidten kirli hissedene kadar yıkanmıyordu. Babası ekonomik zorlanmaya girdiği zamanlarda tarladan, komşularla yapılan takastan elde ettikleri bulguru, buğdayı azaltmasın diye iyiden iyiye az yiyordu. Hak ettiği bu kadar diye düşünüyordu. Arkadaşları kapı önünde, balkonda onu gördüğünde, “Mutlu, nasılsın bakalım?” diye sorduklarında bu sorunun nasıl cevaplanacağını kendi de bilmiyordu. Tek bildiği gökyüzüne bakıp sessizce oturmaktı. Yalnızca o zamanlarda kendini bu dünyada fazlalık hissetmiyordu. Kendince çocukluğundan beri erkek çocuk gibi davranışlar sergilemiş olması, belki de ailesinin de erkek çocuk özelliklerine sahip olması dileğindeki ısrar yüzündendi.

Ona verilen değer belki bu kadardı ama aslında kendi kendine biçtiği değer de bu kadardı. Zaten ‘kendine değer vermek’ de neydi? Herkes gibi yaşayıp gidiyordu işte. Erkenden evlenseydi

peşi sıra dolaşacağı çocuğu ve kocası olurdu. Zamanında çalışıp çabalasaydı bir mesleği olurdu, “Altın bileziği var.” derlerdi. Yapamadı. Zaten o zaman babasının, annesinin yapamadığı işleri kim yapacaktı ki? Yok, yapamazdı, kendini kandırmamayı görev edinmişti. Ne diye öyle hayaller dünyasında gezinecekti? Hayalden fayda mı olurdu insana? Zihinde konuşan Mutlu gecikmedi:

“Eee Mutlu hanım, o yok, bu yok, annen baban ne yapsın sana? Dua et yiyecek ekmeğin var ya. O da olmasaydı ne yapacaktın? Öyle böyle, kırık kırık bir divanın var, uyuyup uyanmıyor musun işte daha ne? Hem annene babana ‘ben rahat uyuyamıyorum’ demek de ne olur? Utanır insan. Hem sana bakacaklar hem de ‘rahat uyumuyorum’ diyeceksin. Bu zamane gençleri gibi yapamazsın. İnsanda biraz çekinme, edep olur.”

Kendini hiç sayacak ne varsa aklında döndürüp durdu gece boyunca. Tüm gece uyumadı diye şimdi bir de yatağa mı bahane bulacaktı? Bu kadarı da düşmanına yapılmazdı.

Varlığı yadsınmıştı doğduğu günden beri. Mutlu için her şey gereksiz ve fuzuli, ondan başka herkes için ise gerekli ve zaruriydi. O zaten hak ettiğinin fazlasını almıştı bu dünyada. Karnı doyuyor, uyuyor, kalkıyor, bir de üstüne insandan sayılıyordu. Ona buna yüklenip nereye varacaktı? Gerçi büyüdüğü kasabada kimsenin, birinin sahiden iyi olup olmadığıyla da ilgilendiği yoktu. Varsa yoksa yuva kurmak, kendini ‘alacak’ bir eş bulmaktı tüm kızların asli görevi. Komşu kızlarından birini istemeye geldiklerinde kadınlar toplanır, damat tarafı gelin tarafı derken tüm şecereleri ortaya döker, bir yandan da düğün evinin yardıma ihtiyacı varsa hep beraber elişi seferberliğine girerlerdi. Hanelerden birinin oğlu okumaya veya askere gider, o konuş-